

**Raport z badań przeprowadzonych w ramach realizacji
projektu
„Chełmek, kierunek kultura - nowe spojrzenie”**

Realizacja badań i opracowanie raportu zbiorczego: Magdalena Świergolik

Koordynator projektu: Waldemar Rudyk

Animator z Narodowego Centrum Kultury: Iwona Kusak

Realizator projektu:

Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Chełmku

Plac Kilińskiego 3, 32-660 Chełmek tel./fax. 33 846-12-96, kom. 601 661 771

e-mail: moksir@chelmek.pl, <http://moksir.chelmek.pl/>

Uznanie autorstwa 3.0 Polska – Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa. Jest to licencja gwarantująca najszersze swobody licencjobiorcy. <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/>

1. Wstęp

Niniejszy raport podsumowuje realizację badań społecznych zrealizowanych w ramach pierwszej części projektu „**Chełmek, kierunek kultura - nowe spojrzenie**”, dofinansowanego ze środków Programu Dom Kultury+ Inicjatyw Lokalne 2019 Narodowego Centrum Kultury. Miejski Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Chełmku znalazł się (po raz drugi) w gronie instytucji poszukujących rozwiązań mających na celu zacieśnienia współpracy ze społecznością lokalną bazując na dostępnym potencjale kulturotwórczym. Realizacja przedsięwzięcia wpisująca się w cel ogólny Programu tj.

„inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności.”

W oparciu o przeprowadzone działania badawcze możliwa stała się inwentaryzacja lokalnych zasobów istotnych dla rozwoju kapitału społeczno - kulturalnego gminy. Pozwoliła ona również na zebranie informacji o grupach nieformalnych i indywidualnych osobach: liderach, animatorach, działaczach lokalnych, artystach, twórcach nieprofesjonalnych planując zaangażowanie ich do działań na rzecz społeczności w oparciu o współpracę z lokalnym centrum kultury.

2. Założenia metodologiczne

Przedmiotem badań były potrzeby kulturalne mieszkańców Chełmka, ich zainteresowania i pasje stanowiące o potencjale kulturotwórczym miejsca, jak również wyznaczenie kierunków rozwojowych dla Miejskiego Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji, które mają szansę przełożyć się na pełniejszą integrację i aktywizację lokalnego środowiska. Celem badań było **poszukiwanie sposobu aktywizacji liderów inspirujących lokalne życie kulturalne poprzez ich identyfikację i zaplanowanie ścieżki wsparcia dla ich aktywności**. Realizacja działań diagnostycznych przyczyniła się także do zwrócenia uwagi osób zaangażowanych w realizację projektu na problematykę aktywności społeczno - kulturalnej i mobilizacji lokalnej społeczności do czynnego uczestnictwa w życiu kulturalnym gminy. Ważnym aspektem realizowanego projektu była również promocja MOKSiRu jako instytucji otwartej i gotowej wspierać mieszkańców w rozwoju kulturalnym i społecznym. Cele te są zbieżne z celami określonymi we wniosku o dofinansowanie projektu „**Chełmek, kierunek kultura - nowe spojrzenie**”, takimi jak:

- 1. Zwiększenie partycypacji mieszkańców w życiu społeczno - kulturalnym miasta Chełmek.*
- 2. Zwiększenie kreatywnych postaw mieszkańców oraz ich aktywności w zakresie inicjowania realizacji oddolnych inicjatyw lokalnych.*
- 3. Nawiązanie i zacieśnienie współpracy pomiędzy lokalnymi liderami, grupami nieformalnymi, lokalnymi instytucjami i organizacjami, a ośrodkiem kultury.*
- 4. Zwiększenie wiedzy pracowników ośrodka kultury o potencjale, zasobach i potrzebach społeczności lokalnych Chełmka, w tym grup nieformalnych i liderów realizujących oddolne inicjatywy na terenie miasta Chełmek.*
- 5. Zwiększenie umiejętności pracowników ośrodka kultury w zakresie przeprowadzania diagnozy lokalnej. Zwiększenie postaw obywatelskich mieszkańców i ich zaangażowania w kreowanie życia kulturalnego gminy.*

W celu zebrania materiału diagnostycznego bazowano na metodzie o charakterze jakościowym, dla której narzędziem były warsztatowe spotkania animacyjno-diagnostyczne, pogłębione wywiady indywidualne oraz zogniskowany wywiad grupowy (fokus). Były one skierowane do różnych grup wiekowych tj. osób dorosłych, młodzieży i seniorów, istotnych z punktu widzenia przyjętej problematyki badawczej.

Zorganizowano w tym celu dwa spotkania warsztatowe z udziałem osób dorosłych (seniorzy oraz dorośli 30+) oraz z jedno, w którym wzięły udział dwie grupy uczniów szkoły podstawowej w wieku 13-15 lat. Ponadto przeprowadzono 26 wywiadów indywidualnych i wywiad fokusowy z udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności zamieszkujących starą i nową część Chełmka. Warsztaty i wywiady były prowadzone w oparciu o opracowany ramowy scenariusz określający obszary tematyczne dot. lokalnych zasobów, pomysłów i potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz kierunków rozwojowych MOKSiR.

3. Młodzi w Chełmku

Spotkanie miało na celu zebranie informacji na temat zainteresowań młodzieży, ich sposobów spędzania czasu wolnego z uwzględnieniem działań kreatywnych. Było ono również okazją do dyskusji na temat zaangażowania młodzieży w sprawy lokalne pod kątem możliwości wzięcia udziału w konkursie na oddolne inicjatywy. Udało się również wygenerować kilka pomysłów na nowe inicjatywy młodzieżowe.

Wśród wmienianych w ramach czasu wolnego **form aktywności** znalazły się:

- spotkania ze znajomymi,
- gry komputerowe: Strike: Global Offensive (CS: GO), gry na smartfonie,
- aktywność sportowa: gra z piłką nożną, jazda na rowerze, jazda na rolkach, jazda na deskorolce, spacer,

Ale także:

- słuchanie muzyki, wolontariat w MOKSiR, czytanie książek, oglądanie filmów, łowienie ryb (stawy), treningi taneczne, praca (pomoc w warsztacie samochodowym).

- **Zgłaszane potrzeby (zebrane wg częstotliwości wskazań)**

- ciekawe filmy (więcej premier),
- turniej gier komputerowych,
- spotkania ze znanymi osobami,
- możliwość zakupu jedzenia i picia na seans filmowy (popcorn, nachosy),
- pokaz eksperymentów chemicznych,
- więcej koncertów, nie tylko w Dni Chełmka,
- zajęcia kodowania w Minecraft,
- zajęcia teatralne,
- akrobatyka,

- zajęcia edukacyjne/panele dyskusyjne,
- zajęcia taneczne,
- targi motoryzacyjne,
- warsztaty muzyczne lub aktorskie z popularnym artystą.

- **Pomysły na działania**

I. Warsztaty kulinarne

1. Kategorie wiekowe: 8-14 lat, 15-18 lat oraz 18+,
2. Poznanie podstaw gotowania, nauka przygotowywania dań regionalnych, warsztaty w znanych restauracjach,
3. Termin: cały rok w tym konkursy wakacyjne.

II. Warsztaty muzyczne z Kamilem Bednarkiem

(spotkanie utalentowanych muzycznie mieszkańców miasta)

1. Uczestnicy w wieku 12+,
2. Wspólne muzykowanie śpiewanie ze znanym artystą + krótki występ gwiazdy.

III. Warsztaty fotograficzne

1. Odbiorcy: młodzież,
2. Działania: zapoznanie z podstawami robienia zdjęć, rozwijanie umiejętności fotograficznych. Nagroda: spotkanie z fotografem Marcinem Tyszką.

IV. Rekonstrukcja bitwy pod Grunwaldem

1. Odbiorcy: mieszkańcy w wieku 11-25 lat,
2. Dotyczy odświeżenia wiedzy o wydarzeniach związanych z Bitwą pod Grunwaldem (rekonstrukcja wydarzeń, odtworzenie strojów),
3. Działania: konkurs na najlepsze przebranie, pojedynki rycerskie, konkurs wiedzy historycznej, zapoznanie z kodeksem rycerskim, inscenizacja bitwy, możliwość przejażdżki konnej (w tym pokaz końskiej uprzęży),
4. Termin: okres wakacyjny, miejsce: skałka pod pomnikiem.

V. Mam talent dla młodzieży i dzieci

1. Cel: ukazanie lokalnych talentów dzieci i młodzieży,
2. Działania: przyjmowania zgłoszeń w kategoriach wiekowych 3-10 lat oraz 11-18 lat, organizacja rekwizytów, zaproszenie grupy tanecznej GRW Junior z Oświęcimia i innych znanych osób do komisji jurorów.

Uczniowie biorący udział w spotkaniu warsztatowym codziennie korzystają z komputera i Internetu. Gry komputerowe (oraz te, dostępne na smartfonach) były najczęściej wymienianą rozrywką nastolatków obok spotkań w gronie rówieśników. Rzadko natomiast interesują się zajęciami pozalekcyjnymi organizowanymi przez szkołę czy ośrodek kultury. Nie stanowią one dla nich atrakcyjnej alternatywy dla spędzania czasu wolnego. Mało młodych osób czyta. W wolnym czasie wolą się nudzić niż robić coś, co może jej sprawiać przyjemność, a przy okazji przyczynić się do ich rozwoju. Brak zainteresowań często bywa odwzorowaniem postaw rodziców, których uwaga koncentruje się głównie na pracy zarobkowej. Wybierane aktywności rodziców oraz ulubione formy rozrywki w danej rodzinie mają często wpływ na to, jak dzieci będą kreowały swój czas wolny w życiu dorosłym. Stworzenie w dzieciństwie i w młodości sprzyjających warunków do rozwoju osobowości rzutuje na całe życie człowieka. Wyrobienie u dziecka umiejętności wartościowego spędzania czasu wolnego daje rezultaty w późniejszym wieku.

4. Warsztaty z mieszkańcami

Drugą grupą istotną ze względu na przyjęte cele badawcze byli dorośli mieszkańcy Chełmka w wieku aktywności zawodowej. Zostali oni zaproszeni do dyskusji poświęconej możliwościom spędzenia czasu wolnego w Chełmku, jak również elementom budującym lokalny potencjał kulturotwórczy. Dzielili się również swoimi pomysłami na działania, które dotąd nie były w Chełmku dostępne.

Czas wolny, który był jednym z przedmiotów dyskusji, dotyczył czasu wykorzystywanego na odpoczynek, rozrywkę, rozwój osobowości czy działalność społeczną. Z punktu widzenia uczestników spotkania każdy ten czas zagospodarowuje indywidualnie, na miarę własnych potrzeb, zainteresowań i dostępnych możliwości. W grupie warsztatowej wymieniane były następujące aktywności: wędkarstwo, książka (gdy pada deszcz), wyjazdy na basen, zabawy z wnukami. Najczęstszym modelem był czas spędzany w gronie rodzinnym.

„Zmieniamy się jako społeczeństwo, inaczej organizowaliśmy się w latach 90 - tych, a inaczej teraz. Pierwsze działania festynowe wiązały się często z bójkami, a w tej chwili ludzie przychodzą w innych celach. Zmienia się model zabawy. W obrębie jednego ośrodka mamy do czynienia z szeroką gamą odbiorców. Każdy poszukuje w ośrodku

kultury odbicia swoich pasji. Nie ma też jednej odpowiedzi na pytanie o czas wolny, bo jedni go mają w nadmiarze, a inni wręcz odwrotnie.”

Miejsca działań kreatywnych to zdaniem uczestników warsztatów siedziby lokalnych instytucji i organizacji oraz przestrzeń otwarta – miejsca, w których podejmowane są różnorodne formy aktywności.

- Dom Ludowy – z siedzibą lokalnych NGO,
- Park Rodzinny,
- Wzgórze Skała,
- Stara fabryka,
- Dworzec,
- plac Kilińskiego,
- biblioteka,
- dom rencisty z siedzibą lokalnych NGO,
- Las kamionka,
- nadbrzeże Przemszy.

- **Zebrane pomysły i marzenia kulturalne**

- możliwość cyklicznego podróżowania lokomotywą na trasie Chrzanów - Chełmek,
- koncert Jaromira Nohawicy,
- kino plenerowe,
- warsztaty: jak współpracować z osobami z niepełnosprawnością (jak z nimi rozmawiać, o co można pytać, jak wspierać, ale także savoir vivre: starsi-młodszy, pełno-niepełnosprawni),
- cytaty poetów na kamieniach (kontynuacja),
- podzielenie się kulturą Chełmka z innymi miastami europejskimi,
- festiwal muzyczny,
- YouTube – umieszczanie materiałów video z różnych działań kulturalnych,
- promocja lokalnych talentów oraz osób istotnych dla historii miasta.

- **Osoby i grupy istotne dla kultury Chełmka**

Poeci i literaci: Jan Picheta - literat, Anna Micińska – krytyk literacki (wyprowadziła twórczość Witkacego z zapomnienia), mieszkała przez 6 lat w Starej Kolonii (dzielnica Chełmka), Adam Magdoń – pisarz, Zbigniew Machej – poeta,

Plastyka, rzeźba, sztuki wizualne: Antoni Korycik – rzeźbiarz , malarz, komisarz plenerów, animator, Berta Cebrat– projektant, grafik, artystka sztuk wizualnych (nie mieszka w Chełmku), Ryszard Gondek – rzeźbiarz ludowy, Karolina Gorczyńska – ceramik, edukator (pracowała w zespole MOKSiR), Włodzimierz Czerw – malarz, Waldemar Rudyk - dyrektor MOKSiR, plastyk, rzeźbiarz.

Zespoły muzyczne: Stado Pędzących Imadeł (rock, grunge - grupa 40+), Terapolka (zespół ska - grupa 40+).

Zespoły folklorystyczne: Chełmkowianki, Bobrowianki, Malwa – koła gospodyń wiejskich (wszystkie dzielnice).

Fotografia i dziennikarstwo: Paweł Waligóra – dziennikarz, fotograf, Mirosław Saternus – fotograf, Andrzej Czuma - dziennikarz związany z Echem Chełmka.

Grupy twórcze: Aktywni +, Dom Ludowy Chełmek, Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury (w tym p. Goździkowska, p. Nowak).

Osoby związane z historią Chełmka: Julian Krzyżewski – poeta i żołnierz (zm. w 1944 r. podczas powstania warszawskiego), Tadeusz Staich – literat, poeta, dziennikarz, radiowiec, żołnierz AK (wywodzi się z Chełmka).

Inne: Pan Jurek – producent muzyczny związany z Piknikiem Country w Mrągowie, Dawid Szydło – kultura alternatywna (fenomen socjoartystyczny), Naprawa rzeczy pięknych – pracownia artystyczna.

- **Niewykorzystany potencjał grup i osób**

- środowisko osób związanych z OSP,
- Anna Syska – architekt, konserwator zabytków w Tychach, batolożka, specjalistka od modernizmu,
- Anna Piotrowska, Agnieszka Mędel – zajmujące się rękodziełem artystycznym,
- Wioletta Horodeńska – zespół muzyczny.

Przestrzeń niewykorzystana: stawy, pałac Bobrek, dawny kamieniołom Mehla, Fabryka, dworzec PKP.

Ciekawą inicjatywą realizowaną przez MOKSiR jest projekt wykuwania na kamieniach (często półtonowych) fraz wierszy znanych, okolicznych poetów.

Krótkie formy literackiej wypowiedzi osób związanych z Chełmką są wykowane na przydrożnych kamieniach rozproszonych w różnych lokalizacjach. W parku miejskim można zobaczyć kamienie literata, Jana Pichety, oraz poety i żołnierza Juliusza Krzyżewskiego, przed siedzibą MOKSiRu znajduje się kamień poświęcony twórczości poety Zbigniewa Macheja.

Podkreślano również jak ważne dla rozwoju społecznego i gospodarczego miasta było powstanie Fabryki Bata: *„Wszystko łączy się z fenomenem Baty. W cztery lata powstała tu tkanka miejska, ludzie przyjeżdżali do Chełmka z całej Polski”*.

Spotkanie z mieszkańcami pozwoliło usystematyzować wiedzę na temat osób i grup podejmujących działania kulturalne na terenie Chełmka, ale także tych nieżyjących związanych z miastem, którzy mieli wpływ w tworzenie lokalnej kultury. Wśród wymienianych twórców dominowali plastycy i literaci. Prężnie działającymi grupami są Związek Emerytów i Rencistów, Aktywni+, RSTK, organizacje zrzeszające głównie osoby starsze. W niewielkim stopniu natomiast udało się uchwycić inne formy aktywności, które realizowane są poza MOKSiRem, inicjowane przez osoby i grupy niezwiązane z ośrodkiem kultury lub stowarzyszeniami, które z nim współpracują. Zaproponowane pomysły wskazują na różnorodne potrzeby przedstawicieli poszczególnych grup. Z punktu widzenia osoby niepełnosprawnej istotne byłoby zorganizowanie działań, które miałyby na celu „oswojenie” i integrację osób pełno i niepełnosprawnych, polepszenie komunikacji i znalezienia płaszczyzny wspólnych aktywności. Niewystarczające wydają się być działania związane z promocją. Z jednej strony proponowano, aby częściej umieszczać w serwisie internetowym YouTube więcej materiałów video relacjonujących wydarzenia kulturalne, które odbywały się w MOKSiR/Chełmku, z drugiej, promocji wymagałyby lokalne (mniej znane) talenty. Wskazywano również na konieczność popularyzacji informacji o ważnych postaciach związanych z historią miasta. Wśród zebranych propozycji znalazły się m.in. sezonowe seanse kina plenerowego, wskazywano osoby i grupy z potencjałem, które warto byłoby zaangażować do współpracy z MOKSiR.

5. Spotkanie z seniorami

Podmioty senioralne: Chełmkowianki, RSTK Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury z Chełmka, AKTYWNI +, KOŁO Emerytów i Rencistów.

- **Problemy/ potrzeby seniorów**

- problemy z komunikacją - brak autobusów,
- ograniczenia finansowe, brak pieniędzy na bilety utrudniający uczestnictwo w kulturze,
- mała aktywność seniorów, szczególnie niska aktywność mężczyzn.

- **Pomysły na działania**

- zajęcia teatralne dla seniorów w MOSIR,
- przenieść imprezę „Folklorystyczne spotkania nad Przemszą” nad Przemszę,
- Dom Ludowy – niezagospodarowany,
- ożywienie stawów - są tam teraz wędkarze, teren rekreacyjny, mogłyby być też kajaki, baseny, ścieżka rowerowa wokół stawów,
- potrzeba realizacji działań międzypokoleniowych,
- dopołudniowe zajęcia dla seniorów w MOKSIR.

- **Pomysły z karteczek**

- Odejdź od komputera! – Dzień z grami planszowymi dzieci kontra dziadkowie,
- imprezy rekreacyjne nad Przemszą,
- organizacja konkursów aktywności umysłowej (szachy, warcaby, rebusy, krzyżówki),
- koncerty podobne jak ten „Z Orientu do Polski,”
- międzypokoleniowy spektakl „Misterium Męki Pańskiej” lub „Klimat Ludowy” – spektakl teatralny na temat historii Chełmka,
- organizacja zajęć plastycznych dla dzieci i młodzieży przez grupę artystów seniorów (potrzebne materiały plastyczne, prowadzenie, wolontariat),

- zadaszenie nad Przemszą, gdzie można robić spotkania, potańcówki oraz grillowanie (obudzenie życia na stawach),
- zagospodarowanie ogródka przy Domu Ludowym w Starym Mieście, mogłoby służyć Aktywnym + oraz Kołu Gospodyń Wiejskich (np. altana),
- wykorzystanie rzeki Przemszy i spływ kajakowy, festyn, sobótki, puszczenie wianków,
- integracja mieszkańców z obu stron Przemszy: Chełmek – Chełm Śląski poprzez festyny, koncerty, itp. Imprezy przy Przemszy lub w domu ludowym w sąsiedztwie rzeki,
- Muzyka nad Przemszą, integracja osób starszych z młodzieżą, integracja z mieszkańcami zza Przemszy,
- zagospodarowanie stawów pod względem rekreacyjnym,
- gimnastyka relaksacyjna dla osób starszych w sali lub na świeżym powietrzu latem (może być w formie tańca),
- materiały plastyczne do prowadzenia przez seniorów zajęć plastycznych dla młodzieży,
- stworzenie pracowni – miejsca pracy twórczej (seniorzy i młodzież),
- zajęcia kulinarne,
- wspólne zajęcia ruchowe,
- pomoc osobom starszym w zakresie używania sprzętu RTV, smartfonów, itp.,
- kawiarenka,
- historie opowiadane przez osoby starsze,
- uruchomić klub integracji międzypokoleniowej,
- warsztaty, plenery z dziećmi i młodzieżą, wykorzystanie potencjału osób starszych,
- wznowić spływ galarami, rzeką Przemszą z muzyką i tańcami przy ognisku celem zwiększenia aktywności społecznej,
- wspólne spotkania sportowe, artystyczne, tematyczne,
- zorganizowanie transportu dla osób niepełnosprawnych, np. busa.

5. Spotkanie fokusowe

Spotkanie z udziałem przedstawicieli chełmeckiego środowiska dotyczyło rozmów poświęconych strukturze społecznej miasta, aktywności kulturalnej mieszkańców oraz oceny poziomu otwartości Miejskiego Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji na współpracę ze społecznością lokalną.

- **Społeczna tkanka miejska**

„W naszej grupie (Aktywni+) są w większości rodowici Chełmkowianie, nie ma mieszkańców napływowych. Generalnie to starzejące się społeczeństwo, bo młodzież ucieka za lepszą pracą.”

Osoby przyjezdne:

„Osobnym tematem jest społeczność, która napływa do nas z za wschodniej granicy. Oni się z nami nie integrują, a my z nimi też nie. Nie można udawać, że ich nie ma. Angażują się coraz częściej w działania artystyczne, kupują bilety do kina, uczestniczą w rajdzie rowerowym. Pojawiają się i inni – mamy w Chełmku artystkę z Wenezueli, jest przedstawiciel Meksyku.”

„Nikt nie wie, ilu jest przyjezdnych z Ukrainy. Ci ludzie dobrze pracują, a my czasami patrzymy na nich z góry. Powinniśmy jako wspólnota umożliwić im, żeby im się tu dobrze żyło. Często pokazują, że chcą się integrować. To są normalni, fajni ludzie, którzy często wykonują prace poniżej swoich kwalifikacji”.

- **Podziały i bariery**

„Należałoby się zastanowić, w jaki sposób zintegrować mieszkańców starego miasta z osiedlem. Panie ze starego miasta nie pójdą na zajęcia UTW, bo to dla nich za daleko, a chciałyby się zintegrować. Dobrze gdyby wydarzenia nie były organizowane tylko w parku, ale także nad Przemszą.”

„Chełmek dzieli rzeka Przemsza, ale także tory kolejowe. Wschodnia strona miasta to tzw. kolonia (określenie rzadko już używane), stare miasto (część zachodnia) nazywana jest wsią.”

- **Lokalne powody do dumy**

„Chełmek to stolica polskiego **obuwnictwa**.”

„Mamy jedne z najlepszych **kortów tenisowych** budowanych według starych, przedwojennych tradycji, najlepsze w okolicy (z wieloma sukcesami).”

„Mamy **znanych artystów**, którzy rozstawiają Chełmek w kraju i za granicą Antoni Korycik, Waldemar Rudyk. Tomasz Bata nie był co prawda Polakiem, ale jesteśmy z niego dumni.”

„Mamy jeden z lepiej **zautomatyzowanych wodociągów**, stację bardzo dobrze działającą w porównaniu z innymi. Mamy dobrą wodę, lepszą od tej butelkowej.”

„**Dziedzictwo batowskie** i to, co z niego wynika. Z Chełmkiem wiąże się projekt budowy nowoczesnego miasta, który się nie udał, ze względu na historię. Dla Chełmka oznaczał on początek nowoczesnej rozbudowy miasta w duchu modernizmu, wzrost liczby mieszkańców oraz szybki awans społeczny i materialny miejscowej ludności. Wojna, a później zmiana ustrojowa spowodowały, że miasto straciło na swojej dawnej świetności.”

„Jesteśmy dumni z tego, że **potrafimy się integrować**. Pół Chełmka to ludzie, którzy przyjechali z różnych miejscowości, ale potrafili się z tutejszymi dogadać. Ludzie się wżenają, nowi budują nowe domy, choć często zamykają się na innych. Przybysze często są bardziej elastyczni i dynamiczni, a ci zasiedzieli już nie zawsze.”

„Geograficznie ciekawa jest skała, kamieniołomy, **dziedzictwo przyrodnicze**. Z rzeką Przemszą z kolei łączy się historia o powstawaniu nowoczesności, transport rzeczny, tradycje flisackie. W tym roku po raz czwarty organizujemy spływ kajakowy „Flis na Przemszy”. Cieszymy się, że udaje się przywrócić godność tej rzeki. Kiedyś zdegradowana, teraz zaczyna odżywać dla turystyki.”

„Ważnym elementem **dziedzictwa historycznego**, które wyróżniają nas a tle innych miejscowości, jest kolej arcyksięcia Ferdynada.”

„**Tradycje folklorystyczne** nie miały tu lekko ponieważ mieszkamy na styku obszarów mocno zurbanizowanych. To, że one przetrwały, to zasługa miejscowych ludzi. Eksperti mają problem ze wskazaniem stroju charakterystycznego dla regionu Chełmka. Łączy on elementy stroju krakowskiego i śląskiego.”

*„Mieszkańcy pokonywali trasy na galarach poznając różne miejsca, co kiedyś było ewenementem. **Flisactwo i kolej** miały wpływ na to, że nie była to zagubiona miejscowość na antypodach.”*

- **Lokalna aktywność kulturalna**

„Spotkania nad Przemszą, Dni Chełmka.”

„Nie wstydzimy się że mamy w nazwie Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury (ten człon „robotnicze”), 35 lat minęło i działamy dalej. Prezes (stowarzyszenia ogólnopolskiego RSTK) przyjeżdża do nas z Warszawy i podpatruje, jak my to robimy na styku śląska i małopolski. I promuje nas.”

„Od orientu do Europy”, spotkania z artystami - Michał Zabłocki pisarz, poeta multiartysta”, „Na 365 dni roku MOKSiR organizuje ponad 300 wydarzeń. Robimy wszystko, żeby się tu jak najwięcej działo. Uruchamiamy też własne kontakty, dzięki czemu do Chełmka przyjeżdżają różni artyści.”

„Dyrektor nas już przyzwyczaił do tego, że tu dużo się dzieje.”

„Zespoły rozstawiają folklor w przeglądach regionalnych, wojewódzkich, ogólnopolskich. Uświetniają swoimi występami uroczystości religijne, państwowe.”

„Odbывают się spotkania miłośników Chełmka, prezentowane są stare fotografie pozbierane od ludzi, wykłady o Chełmku za czasów Baty. Dziedzictwo Baty to pole niekończących się eksploracji, wiemy ile jeszcze można tu zrobić.”

„Związek emerytów i rencistów, który w gminie zrzesza 600 członków, organizuje wyjazdy krajowe, zagraniczne.”

- **Najbardziej wartościowe wydarzenia**

„Dyskusyjny klub książki i działania podejmowane przez bibliotekę. Biblioteka doskonale współgra z domem kultury, podział między nimi jest nieco sztuczny, bo to jedna sfera i dynamiczna jednostka. My ze sobą nie rywalizujemy, a tylko się dopełniamy.”

„Spotkania dotyczące lokalnej historii, możliwość realizacji pasji i zainteresowań. Wyjazdy plenerowe, wyjazdy do teatru, występy dużych gwiazd. Zorganizowane wyjazdy na duże wydarzenia kulturalne.”

„Budujące są działania podejmowane przez grupę Aktywni+, wszystkie działania dające możliwość rozwoju zainteresowań. Działania prozdrowotne, fitness i inne. Wycieczki, działania patriotyczne.”

„OSP organizuje działania związane z wydarzeniami patriotycznymi - odwiedzamy pomniki np. na Grunwaldzie (pomnik na skale), ofiar faszyzmu. Potrafimy jako społeczeństwo się zorganizować przy okazji takich uroczystości.”

„Działania okolicznościowe zgodnie z kalendarzem: wypieki okołoświąteczne (pierniczki, ciasta), gry w karty, kalambury i zabawy, wykonywanie palm.”

- **Bariery**

„Niepełnosprawni zmagają się z trudnościami architektonicznymi. Mam pomoc rodziców jeśli chodzi o wyjście z domu, ale ci, którzy są samotni, są często zamknięci. Mam potrzebę obcowania z kulturą i sztuką, reszta to kwestie techniczne.”

- **Aktywizacja nieaktywnych**

„Często osoby starsze mają pretensje, że nic się nie dzieje. Mamy afisze, informacje w Internecie, a ludzie twierdzą, że o niczym nie wiedzą i są na nie. Często zachętą jest to, że ktoś ma nadzieję, że coś dostanie np. niewielki poczęstunek (kawałek placka, piwo na dożynkach).”

„Systematycznymi działaniami i mrówczą pracą, można przekonać ludzi, że warto być aktywnym. Jako MOKSiR podejmujemy też działania niekoniecznie związane z kulturą, np. akcję zbierania śmieci (spontaniczny odruch). Udało się zaangażować ponad 80 osób z Chełmka i okolic i zebrać 17 kubików śmieci. Zbieraliśmy też śmieci w lesie w Kamionce – nie stronimy od takich akcji. Widzimy w tym duży sens, robimy to wspólnie, mimo że można byłoby zamówić firmę zewnętrzną, ale przecież nie o to chodzi.”

„Czasami wychodzi z ludzi taka małomiasteczkowość i odmowa, bo nie chcą poznawać nowych form aktywności.”

„Nigdy w historii świata nie było takiej sytuacji dot. komunikacji i dostępności informacji. Problem, co z tą informacją dalej się dzieje. Kształtowanie potrzeb jest procesem i wymaga czasu.”

„Ludzie poza pracą i obowiązkami domowymi nie przyjdą na wydarzenia. Wracają z pracy ok. 18.00 i mają dużo obowiązków. Dziecko z kolei samo nie pójdzie na koncert czy do filharmonii, są tu luki w szeroko pojętej edukacji. Ludzie w wieku aktywności zawodowej są zbyt zajęci. Przychodzą na wydarzenia emeryci i renciści korzystający z różnych wyjazdów szlakami Zagłębia, Śląska, itp. Fajnie spędzamy czas, ale to wciąż jedni i ci sami.”

- **Jak MOKSiR jako instytucja zmieniała się w ostatnich czterech latach?**

„Oceniam ją bardzo dobrze. Wszystko co chcielibyśmy mieć to mamy i każdy może wybrać coś dla siebie. O rozwoju mogą świadczyć nowe pomysły: spotkania z poetami, pisarzami, wyjazdy do teatru, na śląskie osiedle Nikiszowiec.

W strukturach ośrodka jest sport, który też ma się dobrze. Jako miastu nie udaje się zbudować basenu z uwagi na koszty, mamy za to korty tenisowe, mamy park z muszlą koncertową, mamy stawy, gdzie będzie się budował ośrodek z budżetu obywatelskiego więc można mówić o rozwoju. Mamy wszelkie nowości kinowe i każdy kinoman znajdzie coś dla siebie. Organizuje się dużo wyjazdów po Śląsku, Czechach, wyjazdy do teatru dla lubiących teatr. Uczestniczyliśmy w wernisażach, spotkaniach z pisarzami, poetami, fajnych koncertach, każdy znajdzie tu coś dla siebie. Wszystkie formy są dostępne łącznie z pokazami multimedialnymi na skalę.”

„Jest duża otwartość na nowe inicjatywy i wsparcie dla działających. Jak przyjdą chłopcy, chcący grać, to pomieszczenie się zawsze znajdzie, nikt nie powiedział, że nie można tu przychodzić. Inni zazdroszczą nam takiej współpracy z ośrodkiem kultury. Każde stowarzyszenie, grupa nieformalna czuje się tu jak u siebie.”

„Prowadzimy w strukturach dom pamięci Baty. Czujemy się moralnie odpowiedzialni za to dziedzictwo, co jest budujące i niezwykle ciekawe. Mamy w swoich zasobach tysiące zdjęć i dokumentów związanych z Batą. Powinno powstać muzeum

z prawdziwego zdarzenia, bo zasoby, którymi dysponujemy, przerastają nasze możliwości zarządzania nimi. Staramy się, żeby to wszystko było dostępne w sieci (mrówcza praca często praktykantów i stażystów przy digitalizacji i opisywaniu tych zasobów). Wiemy, ile rzeczy przepadło, bo przemiany dzieją się na naszych oczach. Jesteśmy świadomi, że jak my tego nie zrobimy, to nikt inny za nas tego nie zrobi.”

„W MOKSiR mają swoją siedzibę działkowcy, RSTK, Aktywni+, PTTK.”

- **Najciekawsze wydarzenia**

- światła na skale, spotkanie na starym dworcu (160-lecie kolei, multimedialne święto tradycji i nowoczesności), spotkanie z Makłowiczem, utworzenie Aktywnych +, dni Chełmka, koncert na dzień kobiet, wyjazd do teatru, cudowny teatr niemy z Krakowa, z Orientu do Polski, Makar & Children of the Corn, sylwester w parku, spotkania z pisarzami, biennale plakatu społecznego, koncerty w parku (gra światła – folwark Bobrek), Kuba Duda, Dominika Barabas, wystawy i warsztaty fotograficzne.

„Dyrektor zaprasza artystów, którzy zaraz stają się sławni (nie wiadomo jak on to robi).”

Życzenia dla MOKSiR:

- dofinansować materiały, żebyśmy mogli z nich korzystać,
- doposażenie w nowoczesny sprzęt, żeby usprawniał im pracę,
- remont dworca kolejowego – pole popisu dla MOKSiR-u,
- odmalować dom ludowy na starym mieście,
- postawienie altanki przed budynkiem,
- szalonych pomysłów, dużo siły i cierpliwości.

7. Wywiady indywidualne

W ramach badań jakościowych Programu *Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2019* realizowanego przez Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Chełmku przeprowadzono 26 wywiadów indywidualnych z lokalnymi liderami, osobami aktywnie działającymi w obszarze kultury, z przedstawicielami instytucji i stowarzyszeń działających na terenie

Chełmka i okolic. Ich celem było zmapowanie zasobów kulturotwórczych gminy, zinwentaryzowanie miejsc z potencjałem a także osób, które poprzez swoje działania integrują lokalną społeczność i generują aktywność mieszkańców.

Wywiady służyły zgromadzeniu wiedzy o dotychczasowych lokalnych działaniach w obszarze kultury oraz ich odbiorze przez mieszkańców, także poznaniu opinii lokalnego środowiska o Miejskim Ośrodku Kultury, Sportu i Rekreacji w Chełmku. Respondentów pytano też o gotowość do współpracy z tą instytucją i pomysły na wspólne inicjatywy społeczne i kulturalne.

Rozmowy były przeprowadzone w oparciu o przygotowany scenariusz wywiadu zawierający zagadnienia poddawane dyskusji.

Pierwszy moduł pytań wywiadu dotyczył aktywności społeczno-kulturalnej uczestników wywiadu. Większość badanych deklarowała bliskie związki z Miejskim Ośrodkiem Kultury Sportu i Rekreacji w Chełmku a także z funkcjonującą w jego strukturach Biblioteką Publiczną. Kilka uczestniczących w badaniu osób aktywnie uczestniczy w spotkaniach działającego przy bibliotece Dyskusyjnego Klubu Książki.

Badani reprezentowali również:

- *Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury w Chełmku,*
- *Radę Miasta Chełmek,*
- *Związek Harcerstwa Polskiego, z drużynami na terenie Chełmka,*
- *instytucje oświatowe Chełmka,*
- *Ośrodek Pomocy Społecznej,*
- *Środowiskowy Dom Samopomocy,*
- *Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Kreacja” z Gorzowa (gmina Chełmek),*
- *PTTK,*
- *Stowarzyszenie Rodzina Koplina w Chełmku,*
- *Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,*
- *Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku,*
- *Klub Seniora,*
- *kółko teatralne “POGODNI” prowadzone przez Dawida Szydło,*
- *grupę teatralną NIEZALEŻNA,*
- *Klub Miłośników Ziemi Chełmeckiej,*

- *Koło Gospodyń Wiejskich.*

Badani deklARowali związki z instytucjami kultury z terenu powiatu oświęcimskiego:

- *Miejską Bibliotekę Publiczną w Chrzanowie,*
- *Muzeum w Chrzanowie,*
- *Regionalnym Stowarzyszeniem Twórców Kultury w Oświęcimiu,*
- *Grupą na Zamku,*
- *Zespołem Szkół Salezjańskich w Oświęcimiu,*
- *Lokalną Grupą Działania Doliny Soły.*

Część rozmówców prowadziła własną działalność polegającą na realizowaniu różnorodnych działań edukacyjnych na terenie Śląska i Małopolski.

Przedmiotem zainteresowania respondentów były różne zagadnienia, od aktywności związanych ze sztuką poprzez działania integrujące mieszkańców, skierowane do konkretnych grup wiekowych, po ekologię, ochronę zdrowia i bezpieczeństwo.

Badani podejmowali na terenie Chełmka następujące inicjatywy:

- pisanie i publikowanie materiałów dotyczących historii regionu,
- pełnienie funkcji komisarza plenerów wystaw malarsko-rzeźbiarskich,
- angażowanie się w działalność na rzecz dzieci i młodzieży,
- współpraca z okolicznymi domami dziecka Jaworzno, Oświęcim, Kęty, Rajsko (wioska), wolontariat,
- działania w wolontariacie,
- organizowanie obozów, wydarzeń, spotkań pokoleń, imprez lokalnych, corocznego festiwalu piosenki harcerskiej „Trzepak”,
- upowszechnienie tradycji, dorobku lokalnej kultury i historii harcerstwa,
- zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych wydarzeniach kulturalnych, wyjazdach do teatru,
- pozyskiwanie funduszy unijnych,
- praca w radzie szkoły,
- organizacja wydarzeń charytatywnych mających na celu pomoc młodzieży, która znalazła się w trudnej sytuacji życiowej,
- organizacja warsztatów ceramicznych, malarskich,
- angażowanie się w przedsięwzięcia łączące pokolenia,
- promocja Chełmka,

- wspieranie osób ubogich, niezaradnych społecznie,
- udział w akcjach charytatywnych, praca w fundacji charytatywnej,
- organizacja zajęć, warsztatów plastycznych,
- dokumentowanie życia w mieście Chełmek,
- szerzenie wiedzy na temat życia w społeczności,
- organizowanie koncertów rockowo-punkowych o charakterze charytatywnym,
- organizowanie zajęć z pierwszej pomocy dla różnych grup wiekowych,
- organizowanie działań proekologicznych,
- popularyzacja wiedzy z zakresu nauk ścisłych i nauk przyrodniczych,
- organizowanie spotkań i działań kulturalnych,
- działania terapeutyczne,
- integracja i aktywizacja osób starszych,
- prowadzenie kół teatralnych,
- prowadzenie warsztatów fotograficznych, dziennikarskich, plenerów.
- organizacja kursów gotowania i dekoracji potraw, wieczorków tanecznych i wokalnych.
- uczestnictwo w projektach Biblioteki Publicznej w Chełmku.

- **Cel aktywności własnej**

Zapytani o **cel własnej aktywności i wartości jakie przyświecają ich działaniom** rozmówcy mówili zarówno o potrzebie realizowania własnych pasji i zainteresowań oraz o własnym rozwoju, jak i o chęci pracy na rzecz innych mieszkańców miasta i gminy. Ich pobudki to m. in.:

- chęć przybliżania historii ziemi chrzanowskiej i ziemi oświęcimskiej, w tym gminy Chełmek dla budowania tożsamości lokalnej,
- chęć zmiany miasta na lepsze, wzbudzenie poczucia wartości wśród mieszkańców, poczucia wspólnoty mieszkaniowej,
- kształcenie postaw patriotycznych - potrzebne są wzorce w społeczeństwie dla młodzieży (np. harcerze, młodzież angażująca się),
- łączenie pokoleń,
- zaspokojenie potrzeby pomagania innym ludziom,
- popularyzacja kultury,
- zachęcenie do wspólnego twórczego działania, rozwijanie wrażliwości estetycznej,

- uświadamianie młodych ludzi w zakresie ochrony praw człowieka,
- przeciwdziałanie wykluczeniu seniorów.

- **Ku inspiracji – pomysły na inicjatywy kulturalne i społeczne**

Mieszkańców Chełmka uczestniczących w badaniu zapytano o pomysły na ciekawą inicjatywę kulturalno-społeczną, którą można by zrealizować na terenie miasta.

Zaproponowane inicjatywy to:

- podróże lokomotywą (na odcinku Chrzanów-Libiąż-Chełmek),
- rewitalizacja starego dworca w Chełmku,
- rewitalizacja kamieniołomu,
- wyznaczenie szlaku historycznego na terenie gminy Chełmek,
- organizacja pleneru malarsko-rzeźbiarskiego z okazji 50-lecia miasta Chełmek i 35-lecia RSTK w Chełmku,
- literacki klub fantastyki w bibliotece,
- pokazy filmów fantasy w Kinie Iluzja,
- działania propagujące historię miasta,
- spotkania młodzieży z bardziej doświadczonymi osobami, podczas których starsi przekazywaliby młodszym ważne dla społeczności wartości,
- wydarzenia promujące zdrowy styl życia i postawy proekologiczne,
- stworzenie lokalnej sceny teatralnej, na której mieszkańcy niezależnie od doświadczenia wystawialiby swoje autorskie spektakle,
- stworzenie produktu lokalnego, promowanie lokalnego rzemiosła i rękodzieła,
- wykłady i prezentacje naukowe organizowane we współpracy z wyższymi uczelniami,
- wieczory poezji,
- cykl warsztatów edukacyjno – aktywizujących dla osób starszych o niskich dochodach w szczególności na terenach miejskich,
- spotkania włączające w obieg kultury ludzi niepełnosprawnych,
- ukonstytuowanie grupy młodych ludzi, pragnących realizować cyklicznie wspólne działania artystyczne zarówno stacjonarnie jak i działania plenerowe,
- biesiady, zabawy ze śpiewem, pikniki rekreacyjne,
- cykliczne koncerty o charakterze rockowo-punkowym,
- wakacyjne warsztaty artystyczne dla młodzieży,

- wizyty studyjne do klubów seniora z innych miejscowości,
- zajęcia taneczne dla seniorów,
- kulturalne spotkania seniorów z udziałem ciekawych ludzi, teatrów, zespołów muzycznych,
- wydarzenie kulturalne oparte na zasobach lokalnego dziedzictwa, np. koncert muzyki współczesnej w przemysłowych przestrzeniach dawnej fabryki czy koncert upamiętniający żydowskich mieszkańców Chełmka z wizualizacjami nazwisk i wizerunków nieobecnych,
- cykl lekcji na temat praw człowieka, np. we współpracy z Amnesty International i Helsińską Fundacją Praw Człowieka,
- cykliczne warsztaty kulinarne prowadzone przez doświadczone gospodynie domowe, a adresowane do dzieci i młodzieży oraz osób, które chciałyby nauczyć się sztuki kulinarnej.

Respondenci bardzo pozytywnie wypowiadali się o MOKSiR i wysoko oceniali jego działalność. Mimo to wydaje się, że miastu brakuje mechanizmów, które wspierałyby niezależne inicjatywy aktywnych i świadomych swoich celów mieszkańców, którzy oczekują przede wszystkim wsparcia w zakresie infrastruktury.

„Marzy mi się utworzenie [w Chełmku] takiego miejsca jak Ambasada Kreatywności w Chrzanowie. Jest to ciekawe miejsce, prowadzą go ludzie otwarci na wszystkie pomysły. Można tam wynająć stolik do pracy na godziny, zjeść i wypić coś dobrego. Do tego można tanio wynająć salę szkoleniową. Ambasada bardzo wspiera promocję wszelkich inicjatyw. Póki co, nie ma tu miejsca z takim potencjałem. Może gdy powstanie nowy budynek przy urzędzie, to uda się stworzyć podobne miejsce. Brakuje tu też na pewno możliwości wynajęcia sali szkoleniowej, z rzutnikiem i flipchartem – gdyby ktoś chciał po prostu coś zrobić. Duży potencjał ma na pewno biblioteka, jednak w obecnej lokalizacji nie da się go chyba w pełni wykorzystać”.

- **Diagnoza potencjału lokalnego środowiska**

Kolejny zestaw pytań wywiadu dotyczył **diagnozy potencjału lokalnego środowiska**. Respondenci mówili o pozytywach mieszkania w Chełmku. Zastanawiali się nad tym, czy swoje miasto uważają za dobrą przestrzeń do rozwoju i realizacji działań twórczych. W opinii większości badanych Chełmek to obszar otwierający. Pasjonującym tematem godnym eksplorowania wydaje się być jego historia i dziedzictwo kulturowe.

„Jako historyk uważam ten teren za niezbadany, co pozwala na przeprowadzenie wielu badań archeologicznych”.

Przeważająca ilość respondentów komplementowała też lokalną instytucję kultury:

„Niezaprzeczalnym pozytywem Chełmka są dobrze działające instytucje kulturalne: MOKSiR, biblioteka”.

„Chełmek pomimo, że jest niewielkim miasteczkiem ma wiele możliwości. Tutejszy ośrodek kultury jest instytucją otwartą na różnego rodzaju działania, udostępnia przestrzeń i umożliwia realizowanie wielu inicjatyw”.

Mieszkańcy uważają, że atutem Chełmka jako miasta jest jego wielkość. W ich refleksjach wyłania się obraz Chełmka jako niewielkiego, i co za tym idzie, spokojnego i bezpiecznego miasta, które jednak oferuje swoim mieszkańcom kontakt z kulturą i sztuką.

Stosunkowo mała społeczność miasta gwarantuje mieszkańcom rozpoznawalność i bliskie relacje sąsiedzkie. Środowisko to przez większość rozmówców postrzegane jest jako zintegrowane i współpracujące.

„Chełmek to małe miasteczko z wieloma wydarzeniami i różnymi akcjami społeczności. Inspirujący, na pewno nie zamykający, bo działania, które są przeprowadzane w Chełmku, wykraczają poza Chełmek”.

„W Chełmku mieszka wiele inspirujących osób o szerokich horyzontach. Pozytywem mieszkania i bywania tutaj jest fakt, że ludzie są otwarci na nowe pomysły, chętnie się w nie angażują oraz pomagają w procesie organizacji”.

Ważnym atutem mieszkania w Chełmku jest bliskość do wielu ośrodków nauki i kultury, takich jak: Kraków, Katowice, Gliwice, Bielsko-Biała.

Respondenci podkreślają też że miasto jest atrakcyjne ze względu na środowisko naturalne:

„To miejsce inspirujące, ze względu na otaczającą je przyrodę. Zielone miasto”.

„Jako pisarz cenię Chełmek za to, że mam tu spokój potrzebny do tworzenia, bezproblemową łączność z Internetem oraz łąki i lasy, gdzie spaceruję z psem, regeneruję siły przed pracą”.

Słabą stroną Chełmka jest brak uczelni wyższych i szkół średnich. Młodzież opuszcza miasto tuż po szkole podstawowej, aby uczyć się w technikach lub liceach, następnie wyjeżdża na studia. Jej więzi z rodzinną miejscowością słabną i większość absolwentów szkół wyższych nie planuje powrotu do Chełmka i założenia tutaj rodziny.

„Niestety uważam, że jest to obszar zamykający, z uwagi, że osoby z potencjałem kulturalnym wyjeżdżają do dużych miast”.

W związku z tym Chełmek to miasto, w którym każdego roku coraz większy procent mieszkańców stanowią seniorzy.

„Chełmek jest miastem starzejącego się społeczeństwa, dlatego warto jest działać dla tych ludzi często samotnych i zagubionych”.

Ważnym problemem miasta jest **niska aktywność młodzieży**, której jak dotąd nie udało się zmobilizować do działania różnymi, kierowanym w jej stronę, przedsięwzięciami.

W opinii respondentów Chełmek dysponuje dotąd niewykorzystanym potencjałem ludzkim:

„Może podczas Dni Chełmka warto byłoby promować też lokalne firmy, nie tylko osoby malujące obrazy. Mamy tu kilka osób, które np. szyją torby na zamówienie, mamy firmę, która tworzy gry i jest znana jest w całej Polsce i za granicą ze swoich działań, a w Chełmku nikt nie ma o niej pojęcia. Może warto byłoby z nimi pogadać i zaproponować, żeby np. podczas dni Chełmka poprowadzili warsztaty z szycia na maszynie, zrobili kącik gier, jakieś warsztaty”.

- **Miejsca ciekawe, miejsca ważne**

Respondentów poproszono o wymienienie ciekawych miejsc w Chełmku, miejsc z energią i bazą w postaci infrastruktury kulturalnej.

Niemal wszyscy respondenci wymieniają na pierwszym miejscu Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji oraz działającą w jego strukturach Bibliotekę Publiczną.

Pozostałe ważne miejsca na mapie kulturalnej miasta to:

- Dom Pamięci Baty,
- Dom Ludowy,
- Park Rodzinny,
- Uniwersytet III wieku,
- Brat Albert,
- Centrum Sportowe,
- Galeria Epicentrum,
- Centrum sportowe,
- Skatepark – dobre miejsce do rekreacji dla dzieci,
- Kino „Iluzja”,
- wzgórze Skała w Chełmku – „klimatyczne miejsca – organizacja koncertów”,
- PTTK,

- Dom Pamięci Bata, zabytkowe osiedle fabryki Bata,
- „Pozostałości po Południowych Zakładach Przemysłu Skórzanego SA – miejsce wspomnień, przypominające kawałek historii Chełmka, ale też miejsce koncertów czy innych zdarzeń po chmurką,”
- Uniwersytet Trzeciego Wieku i świetlica Stowarzyszenia Dzieło Kolpinga,
- Dawna willa Alojzego Gabesama, dzisiaj dom rencisty – miejsce spotkań lokalnych działaczy, grupy teatralnej, rencistów,
- „Dom Ludowy w Chełmku realizuje zajęcia zarówno dla osób starszych, jak i dla dzieci. Organizowane są zajęcia z jogi, tańca towarzyskiego, rękodzieła, zajęć manualnych dla dzieci”.

- **Obszary zdegradowane wymagające rewitalizacji**

W Chełmku mieszkańcy **wskazali również na obszary zdegradowane, zapomniane**, wymagające kulturowego ożywienia z potencjałem do wykorzystania

Są to:

- Biurowiec PZ S - wynajęcie firmom,
- kamieniołom - inscenizacja plenerowa,
- dworce kolejowe, które można by przeznaczyć np. na muzeum np. kolejnictwa lub gminy Chełmek lub klub muzyczny,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Technikum Skórzane – ożywić, gdyż jest nieużywane.
- Stawy – „Z powodzeniem mogłoby się tam odbywać więcej wydarzeń kulturalnych niż konkursy wędkarskie”. „W latach 60. i 70. był to ośrodek rekreacyjny”,
- Dom Kultury Bata – fabryka kultury,
- basen przy pomniku ofiar faszyzmu - reaktywować,
- „Łączka przy Żeromskiego - jakieś miejsce na rekreację, sport, czy choćby wolne, otwarte dla każdego boisko do piłki nożnej”,
- Przemsza – wybudowanie tam przystani,
- Skąta – „stworzenie alejek ze względu na piękną okolicę”, Kamieniołomy,
- pomieszczenia po Ośrodku Samopomocy – „można wykorzystać je na świetlice, miejsce spotkań mieszkańców, kawiarenkę kulturalną z kameralnymi koncertami”,
- Paprotnik – miejsce, gdzie mieszkańcy mogliby spędzać wolny czas w słoneczne dni.

Tematem rozmów były również ciekawe działania społeczno-kulturalne w Chełmku:

Respondenci wymienili:

- koncerty i wystawy w MOKSiR,
 - przedsięwzięcie *Odjazdowy Bibliotekarz w Bibliotece Publicznej i inne projekty biblioteki*,
 - *Dyskusyjny Klub Książki*,
 - seanse Kina „Iluzja”,
 - wystawy malarskie i rzeźbiarskie, koncerty, wyjazdy w góry, wyjazdy do teatru, noc muzeów,
 - imprezy cykliczne takie jak: *Dni Chełmka, Spotkania Nad Przemszą czy dożynki*,
 - działania „Grupy niezależnej” teatru Dawida Szydło,
 - spotkania literackie organizowane przez MOKSiR,
 - turnieje tenisa ziemnego, rozgrywki sportowe,
 - Inicjatywa MOKSiR „Piękna rzecz robić buty przyjacielu”,
 - mecze w tenisa, piłkę nożną, piłkę ręczną,
 - sływy kajakowe,
 - plenery malarskie,
 - rajdy rowerowe,
 - *Z perspektywy czasu Biblioteka 6+*,
 - *Klub Seniora przybliży seniorom różne formy aktywności*,
 - *spotkania poetycko-muzyczne, koncerty, spotkania i wykłady prelegentów są na wysokim poziomie*,
 - organizacja wyjazdów do teatrów, na wystawy, do filharmonii, zwiedzanie najbliższych okolic,
 - Folklorystyczne spotkania nad Przemszą,
 - Festiwal Pieśni o Miłosierdziu Bożym,
 - organizacja majówek i Dni Dziecka.
- „Działalność MOKSiR-u w Chełmku na najwyższym poziomie z za małym zainteresowaniem społeczności Chełmka, prócz Dni Chełmka”.

- **Potencjalne zmiany**

Respondenci zostali zapytani o potencjalne zmiany, które warto byłoby wprowadzić, podnieść jakość lokalnego życia i wzbogacić życie kulturalne miasta.

Wielu respondentów odpowiedziało, że w Chełmku nie należy niczego zmieniać. Wizerunek MOKSiR jest bardzo pozytywny, a działania podejmowane przez tą instytucję wysoko oceniane. Równocześnie jednak brak jest kreatywnego podejścia do kultury, samodzielnych pomysłów, nowych wizji działania poza instytucjonalnym obiegiem kultury.

Mieszkańcy są zadowoleni z bogatej oferty kulturalnej i nie wyobrażają sobie „lepszej wersji dobrego”.

„Uważam, że nie da się zmienić niczego na rzecz lepszego życia w lokalnej społeczności”.

Badani oczekiwali większego dofinansowania przedsięwzięć kulturalno-społecznych.

Zaproponowano również:

- zorganizowanie pokazu niszowych filmów w Kinie „Iluzja”, albo klasyki kinematografii,
- zwiększenie nacisku na edukację młodzieży,
- organizację koncertów muzyki alternatywnej, lecz także koncerty muzyki niealternatywnej, popularnej - najlepiej, by była to niezależna od grupy,
- zwiększenie otwartości mieszkańców na nowe inicjatywy,
- szersze nagłośnienie działań i inicjatyw,
- więcej spotkań integracyjnych z ciekawymi osobami, zespołami, więcej spotkań nad Przemszą,
- stworzenie miejsca w plenerze, zaaranżowanie przestrzeni, na której można by było zamieszkać nowiny kulturalne,
- poszerzenie oferty dla ludzi z niepełnosprawnościami,
- stworzenie ciekawej kawiarni kulturalnej, w której można było by się nie tylko napić kawy, ale również pójść posłuchać muzyki, porozmawiać, poczytać ciekawe gazety, w miłej atmosferze spędzić czas, spotkać się ze znajomymi,
- koncerty dla dzieci, takie jak Filharmonia Malucha w Katowicach,
- miejsce na organizację koncertów,
- zamienienie starego dworca w Chełmku na escape room o tematyce kulturalnej lub nawiązującego do Baty. Albo jako miejsce dla prób teatru „Niezależni”,
- miejsce na wodny plac zabaw, może na placu koło Urzędu Miasta „Plac i tak już jest zniszczony i wymaga remontu,”
- stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży

„Na pewno brakuje też miejsca, gdzie mogłaby się podziąć młodzież – częściowo rozwiązuje sprawę skate park, niestety dorośli nie zwracają uwagi na śmiecenie i niszczenie tego miejsca przez młodzież. Nie mówiąc już o wulgarnej muzyce i języku, którego muszą słuchać małe dzieci (może jakaś akcja dotycząca kultury języka?)”.

- zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych dedykowanych seniorom,

- zatrudnienie instruktora wokalnego, który poprowadziłby zajęcia grupy wokalnej

„Wiele moich znajomych chciałoby śpiewać w zespole, ale nie w chórze ani w zespole folklorystycznym. Nie ma osoby, która poprowadziłaby takie zajęcia”.

- projekty ukierunkowane na zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczące ich wpływu na wygląd i czystość miasta:

„Wiem, że są mieszkańcy (np. Marcin Piętoń), którzy angażują się i sprzątają okolicę. Sami wielokrotnie z mężem sprzątaaliśmy nowy plac zabaw. Śmieci to jest ogromny problem w Chełmku, a ludzie przechodzą wobec niego obojętnie. Drugim problemem jest niszczenie tego, co już jest: na nowym placu zabaw już ktoś wypalił dziurę w nowej zjeżdżalni. Stary plac zabaw jest za to bardzo niebezpieczny, wystające blachy, dziurawe deski. Choć tu wchodzimy w temat kultury osobistej”.

W wypowiedziach respondentów pojawia się też problem nowych mieszkańców Chełmka - emigrantów ekonomicznych:

„Trzeba stworzyć przestrzeń dla integracji lokalnego społeczeństwa z przyjezdnymi (obcokrajowcami), którzy coraz częściej przyjeżdżają, by tutaj pracować, by mieszkać”.

- **Grupy wykluczone i zagrożone wykluczeniem**

Jedno z pytań wywiadu dotyczyło grup wykluczonych z życia społecznego. Respondentów zapytano o to, czy zauważają w społeczności Chełmka grupy mające ograniczony dostęp do kultury, osoby które, z różnych przyczyn, nie angażują się w życie miasta.

Wielu z badanych twierdziło, że nie zauważa wykluczonych społeczności. Nie widzi problemu grup defaworyzowanych, czy też osób nie mających potrzeb kulturalnych.

Pojawiły się opinie, że osoby nie korzystające z oferty kulturalnej to pracoholicy, którzy wciąż narzekają na brak czasu.

„Nie zauważam grup wykluczonych z życia społeczno-kulturalnego”.

„Grupą wykluczoną z życia społecznego są ludzie, których cechuje brak czasu, zbytnie zaangażowanie w prace zawodową”.

„Brak czasu, lenistwo”.

Część respondentów uznała za grupę wykluczoną osoby starsze lub chore, które pozbawione opieki bliskich tkwią samotnie w domach. Mimo faktu, że w Chełmku działają aktywne grupy senioralne (Uniwersytet Trzeciego Wieku, Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury w Chełmku, teatr Dawida Szydło) jednak wciąż wiele osób starszych pozostaje odizolowana zarówno od swoich rówieśników, jak i młodszej społeczności miasta. A swój wolny czas spędza przed telewizorem.

„Osoby starsze są odrzucone przez ludzi w młodszym wieku z powodu wyjazdów młodszych pokoleń”.

„Wciąż grupa seniorów jest mało aktywna (...), ze względu na stan zdrowotny trudno wyprowadzić ich z domu. W Klubie Seniora w małym stopniu ze względu na ograniczone środki wprowadziliśmy Niedzielne Obiady, które są lubiane, ponieważ niedziela jest dla wielu seniorów dniem smutnym, nie smakuje posiłek w odosobnieniu, a do tego impreza kulturalna choćby wspólne wyjście do kina, byłaby zapewne wielką sprawą”.

Kolejną grupą wiekową uznaną za zagrożoną wykluczeniem jest młodzież. Często są to młodzi ludzie, którzy nie mają wykształconych potrzeb kulturalnych, w związku z tym nie są zainteresowani ani uczestnictwem w wydarzeniach organizowanych przez lokalne podmioty, ani podejmowaniem jakichkolwiek aktywności twórczych. Młodzież nie jest widoczna ani w ośrodku kultury ani w innych instytucjach miasta. Według badanych nie wynika to jedynie z bierności młodych osób, ale również z tego, że w Chełmku brakuje dla nich atrakcyjnej, dostosowanej do ich zainteresowań oferty.

„Młodzież z bloków Osiedla. Dotrzeć do nich, dać im szansę wykazania się”.

„Wydaje mi się, że młodzież jest mało zainteresowana działaniami, które prowadzi tu-tejszy ośrodek kultury, być może wynika to z faktu, że uciekają do większych miast, które proponują większy wachlarz rozrywki”.

„Młodzież. Nie ma dla nich zbyt wiele zajęć, większość zajęć jest i adresowana do dzieci z podstawówki. Może zorganizowane zajęcia w skate parku (jakiś trening z profesjonalistą)”.

„Potrzebne jest miejsce spotkań dla młodzieży, gdzie mogą ze sobą pobyc i coś ze sobą zrobić – teraz siedzą głównie przy Biedronce”.

„[Wykluczona} – grupa młodzieży – [trzeba ich angażować] małymi krokami, by chcieli się spotkać, wyjść, zostawić komórki. Brakuje im celu.”

„Można zaobserwować niskie zaangażowanie osób ze szkół ponadgimnazjalnych i studentów. Poniekąd wpływ na tę sytuację na pewno ma likwidacja szkoły średniej w tym mieście”.

Badani dostrzegają ważną potrzebę tzw. pracy u podstaw wśród osób ubogich, niewykształconych, zamieszkujących rewitalizowane dzielnice miasta. Aktywność kulturalna mogłaby pomóc im w podniesieniu życiowych aspiracji, zmobilizować do rozwoju. Według badanych w mieście potrzebne są programy włączające w obieg kultury osoby, które dotąd z oferty kulturalnej nie korzystali, gdyż nie byli nią zainteresowani.

„Przyczyną jest często dziedziczony brak potrzeb kulturalnych i mocno ograniczone horyzonty myślowe”.

- **Lokalni liderzy życia kulturalnego i społecznego**

Uczestnicy badania wskazali też osoby aktywne, które są według nich lokalnymi liderami życia kulturalno-społecznego.

- Waldemar Rudyk – dyrektor zarządzający MOKSIR i artysta w jednej osobie, wspierający wszystkie grupy wiekowe, ściągający do Chełmka uznanych twórców i artystów, organizujący podróże edukacyjne do teatrów i sal koncertowych większych miast, „człowiek orkiestra”,
- Anna Syska – specjalistka od modernizmu, historyk firmy Bata – skupiająca wokół siebie zarówno kobiety jak i mężczyzn, zainteresowania – przede wszystkim historia lokalna i architektura,
- Ireneusz Musiał – lider wśród wędkarzy,
- Urszula Bialik – kierownik biblioteki, organizatorka wielu projektów m.in. Odjazdowego Bibliotekarza,
- Ziuta Ostrowska – skupia wokół siebie malarzy, rzeźbiarzy, literatów,
- Teresa Daniek – była przewodnicząca RSTK, skupiająca malarzy, rzeźbiarzy, literatów, działa m. in. w Ogródkach Działkowych,
- Ewa Wędzina – dyrektor żłobka w Chełmku, gromadzi uczniów i rodziców wokół świetlicy,
- Dawid Szydło – prowadzi amatorski teatr dla osób w każdym przedziale wiekowym,

- Antoni Korycik – założyciel RSTK, animator, rzeźbiarz, malarz,
- Dorota Pietrzyk – przewodnicząca Klubu Kolpinga,
- Jadwiga Radwańska – założycielka Aktywni+,
- Małgorzata Wabik – pomysły na rękodzieło,
- Paweł Waligóra – wystawy i plenery fotograficzne – dzieci (szkoły podstawowe i gimnazja) oraz dorośli 30-50 lat,
- Ewa Wędzina – zajęcia dla dzieci, organizacja czasu seniorów,
- Agnieszka Wędzina – zajęcia rekreacyjne dla dzieci i seniorów,
- Agnieszka Kała – zajęcia sportowe dla seniorów i dzieci,
- Joanna Wawrzyniak – gry i zabawy dla dzieci,
- Urszula Guja – angażowanie w odkrywanie historii i zajęcia edukacyjne dla młodzieży i dorosłych.

- **Grupy/osoby o niewykorzystanym dotąd potencjale kulturotwórczym**

Poproszeni o wskazanie grup o znaczącym potencjale kulturotwórczym, które do tej pory nie były obecne na mapie kulturalnej Chełmka, badani wskazali:

- osoby piszące poezję, w tym Wiesława Niemczyka i Małgorzatę Wabik,
- młodych mieszkańców miasta studiujących poza Chełmkiem,
- młodych ludzi z dziećmi w wieku 30-40 lat (*Często z powodu braku czasu, który rodzice poświęcają dzieciom, są zmuszeni do odłożenia swoich planów i pomysłów na „później”. Być może tej grupie należało by stworzyć różnego rodzaju udogodnienia, by mogły wyjść ze swoimi pomysłami*”),
- seniorów (*„Starsi ludzie z racji swojego wieku mają dużą wiedzę historyczną, którą winni się dzielić, przekazywać młodszemu pokoleniom”*),
- straż pożarną,
- zespoły ludowe (*„Mają za mało występów, a są kluczowe dla naszej lokalnej kultury”*).

- **Bariery utrudniające aktywność lokalnych liderów**

Pytani o bariery, z jakimi spotykają się liderzy prowadzący działalność kulturalną, niemal wszyscy respondenci wymieniali problemy finansowe. W ich opinii aktywnych mieszkańców nie wspierają wystarczająco ani lokalne władze ani instytucje. Także prywatne firmy nie są skore do sponsorowania działań w obszarze kultury.

Pojedyncze osoby uznały za bariery ograniczające ich aktywność problemy infrastrukturalne. Grupy pasjonatów nie dysponują bowiem zazwyczaj stałym miejscem spotkań, lokalem, w którym mogliby organizować swoje spotkania.

Według badanych działalność na niwie społeczno - kulturalnej utrudniają również:

- częste niezrozumienie w społeczności podejmowanych działań,
- bierność społeczeństwa wobec organizowanych wydarzeń,
- brak zaangażowania mieszkańców,
- społeczeństwo obawiające się zmian,
- brak współpracy między instytucjami.

- **Wizerunek Miejskiego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji**

Pytania wywiadu dotyczyły też roli Miejskiego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w rozwoju społeczno - kulturalnym Chełmka.

Niemal wszyscy uczestnicy wywiadu znali tę instytucję i uczestniczyli w organizowanych przez nią wydarzeniach. Podkreślali jej kulturotwórczą rolę, bogatą, ambitną ofertę oraz otwartość na mieszkańców.

„Organizacja wystaw, wyjazdów do teatru, wyjazdów w góry, zwiedzania muzeów, koncertów”.

„Działalność MOKSiR znam. Miejsce to kojarzy mi się z kulturą i sztuką, od malarstwa i rzeźby po film, a także z fajnymi inicjatywami kulturalnymi oraz miłymi formami spędzania wolnego czasu. Mocną stroną jest kadra”.

„Mocne strony: koncerty np. Matt Elliot. Droga, którą udało się ściągnąć ludzi do MOKSiR-u przez pana dyrektora i jakich ludzi sprowadza to po prostu mistrzostwo świata”.

„MOKSiR to miejsce kojarzące się z kulturą na wysokim poziomie, dostępną dla każdego. Mocną stroną tej instytucji jest fakt, że dzieje się tu wiele rzeczy (np.: otwarcie wystaw, koncerty), które nie odbywają się w pobliskiej okolicy”.

„Działalność dorównuje ośrodkom tego typu w dużych miastach, a nawet przewyższa”.

„Działalność MOKSiR-u ma szerokie spektrum działania, jest wiele inicjatyw skierowanych dla najmłodszych (m.in. warsztaty plastyczne, taneczne, sportowe, filmy dla dzieci w kinie „Iluzja”, teatry dla dzieci), dla seniorów (taneczne, artystyczne, wyjazdy

do teatrów, kino, itp.) właściwie dla każdej grupy wiekowej i społecznej. Powstaje tam wiele nowatorskich projektów”.

„MOKSiR w dużym stopniu integruje społeczność lokalną – jest to miejsce przyjazne, często odwiedzane, kojarzy mi się z bogatą ofertą kulturalną. Liczne imprezy, uroczystości, spotkania o różnej tematyce z ciekawymi ludźmi, wernisaże, teatr, kino dla wszystkich - każdy mieszkaniec znajdzie coś dla siebie. MOKSiR to okno na świat! Super”.

„Organizowane są tam koncerty, spotkania, wyjazdy itd. Chodzę tam do kina na filmy i spektakle. Jest to główne centrum kultury w Chełmku”.

W wypowiedziach mieszkańców MOKSiR jawi się jako absolutny monopolista w zakresie kultury. Placówka kreuje życie kulturalne mieszkańców, wyznacza trendy, wspiera artystyczne inicjatywy.

- **Kierunki zmian**

Respondentów zapytano o działania, które MOKSiR mógłby podjąć, aby wzbogacić swoją ofertę, być w większym stopniu przestrzenią integrującą lokalne środowisko, miejscem otwartym na inicjatywy mieszkańców. Część respondentów podkreślała, że nie oczekuje żadnych zmian. Deklarowała, że dotychczasowa oferta jest dla nich doskonała.

„Zmiany nie są potrzebne. Oferta jest bogata”.

„MOKSiR ma na dzień dzisiejszy bardzo bogatą ofertę, myślę, że nie trzeba nic usprawniać”.

„Nie należy nic zmieniać”.

Pozostałe osoby zaproponowały wzbogacenie oferty MOKSiR o następujące przedsięwzięcia:

- warsztaty dla rodziców z dziećmi, np. spotkania dla mam z małymi dziećmi,
- seanse filmowe dostosowane dla rodziców z małymi dziećmi,
- zajęcia gry na instrumentach dla dzieci,
- organizacja spotkań integracyjnych z mieszkańcami, np. pikniki „obuwników”,
- zwiększyć dofinansowanie, jest dużo projektów, ale nie ma pieniędzy,
- zorganizować spotkania z obywatelami Ukrainy pracującymi w Chełmku,
- organizować spotkania z przedstawicielami znaczących firm w Chełmku,
- przeznaczyć więcej środków na promocję,
- zorganizować czas przed świętami dla młodzieży,

- zajęcia dla dzieci rozwijające zainteresowania, podobne do zajęć jakie MOKSiR prowadzi z dofinansowaniem (zajęcia z fizyki, florystyczne itp.),
- lokalny teatr,
- powstanie zespołu wokalnego,
- warsztaty wokalne,
- zajęcia taneczne seniorów.

Mieszkańcy proponują również: *„więcej spotkań z interesującymi, mającymi coś do powiedzenia ludźmi, jak np. prof. Tadeusz Sławek (jedna z ciekawszych prelekcji, jaką można było wysłuchać w MOKSiR).*

„Działania ośrodka nie są sztamkowe. Każdy też może wejść i zaproponować coś ze swojej strony. Ośrodek nie zamyka się przed inicjatywami mieszkańców – chcesz „robić” teatr, przychodzisz, dostajesz salę, organizujesz; możesz liczyć na wszelką pomoc”.

8. Wnioski, rekomendacje

1. Grupą wymagającą najszerzej zakrojonego wsparcia jest młodzież. Młodzi ludzie w niewielkim stopniu angażują się w aktywności kulturalne realizowane na terenie gminy. Ujawniony niski poziom kompetencji kulturowych tej grupy wiekowej wymagałby zintensyfikowana działań z zakresu edukacji kulturalnej realizowanej cyklicznie np. we współpracy ze szkołami. Kształcenie postaw zaangażowanych, wyzwalanie kreatywności młodzieży, zachęcenie ich do twórczej aktywności to jedne z istotniejszych wyzwań dla ośrodka kultury w Chełmku.
2. Wskazane byłoby stworzenie miejsca dedykowanego młodzieży, które rozwijałoby ich kreatywność i zachęcało do aktywności – inkubatora młodzieżowej aktywności, który wykreowałby młodzieżowych liderów, mobilizował do działania, rozwijał ich życiowe aspiracje.
3. Bardzo dobrze zorganizowaną, świadomą swoich potrzeb i aktywną grupą wiekową są seniorzy, którzy realizują swoje pasje, angażując się w działania licznych grup senioralnych działających na terenie Chełmka (Chełmkowianki, RSTK Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury z Chełmka, AKTYWNI+, KOŁO Emerytów i Rencistów). Są to osoby, z jednej strony szukające możliwości zagospodarowania czasu wolnego i samorealizacji artystycznej, z drugiej, zaangażowane w sprawy społeczne i zainteres-

sowane współpracą w obszarze edukacji dotyczącej lokalnej historii i tradycji. Warto byłoby wykorzystać ich potencjał w zakresie przekazywania wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym młodszemu pokoleniu.

4. Spotkania warsztatowe ujawniły liczne propozycje działań i potrzeby rozwojowe, które warto rozważyć przy opracowywaniu przyszłej oferty kulturalnej MOKSiR. Dotyczą one różnych obszarów, w tym ekologii, budowania lokalnej tożsamości, działań interdyscyplinarnych. Zgodnie z oczekiwaniami badanych, warto rozbudowywać także działania edukacyjne w obszarze podnoszenia kompetencji społecznych, edukacji obywatelskiej, budowania więzi międzypokoleniowych w obszarze kultury na terenie gminy Chełmek.
5. Uczestnicy spotkań zwracali również uwagę na niewykorzystany potencjał miejsc i obiektów ważnych ze względu na walory historyczne związane z dziedzictwem Baty, koleją Ferdynanda czy tradycjami flisackimi. Zauważanym przyrodnicze czy symboliczne. Ich zdaniem, miejsca te można by wykorzystać do realizacji działań społeczno-kulturalnych. Podobnie w przypadku wskazywanych grup i osób o określonej wiedzy i umiejętnościach, z którymi warto byłoby nawiązać współpracę.
6. Pojawiającą się potrzebą zgłaszaną przez różne grupy wiekowe jest integracja, która dotyczy różnych wymiarów. Pod kątem terytorialnym tyczy się ona podziału na starą i nową część miasta, który wyznacza rzeka Przemsza. Z opinii mieszkańców wynika, że w centrum miasta koncentrują się ważne wydarzenia kulturalne, a za Przemszą jest ich zdecydowanie mniej. Zauważalna jest również potrzeba niwelowania podziału społeczności tych dwóch obszarów. Pod kątem społecznym, zintegrowania i włączenia wymaga również nowa grupa zamieszkująca Chełmek tj. pracownicy z wschodniej granicy. Społeczność Chełmka, którą przez lata wzbogacała ludność napływowa, przybyła w poszukiwaniu pracy, ma szansę na nowo dowieść swojej otwartości. Potrzeba integracji dotyczy również wspierania działań międzypokoleniowych, dzięki którym możliwy jest transfer wiedzy i doświadczenia pomiędzy seniorami i młodszym pokoleniem.
7. Grupa wiekowa o niskiej aktywności kulturalnej to również młodzi ludzie w wieku 30 - 40 lat. Pojawiają się w MOKSiR głównie w związku z uczestnictwem w zajęciach ich dzieci. Tymczasem często są to osoby wykształcone, o wysokich kompetencjach kulturowych, które wróciły do Chełmka po studiach i tu zdecydowały się założyć rodziny.

Wielu z nich zapewne dysponuje dużym dotąd nierozpoznanym potencjałem kulturowym, wiedzą ekspercką z zakresu różnych dziedzin. Rekomenduje się zacieśnienie więzi z tą grupą wiekową, wypracowanie mechanizmów zachęcających ich do proponowania i współorganizowania działań na rzecz lokalnej społeczności.

8. MOKSiR jest instytucją cenioną i bardzo aktywną w obszarze organizacji wydarzeń artystycznych. Mieszkańcy postrzegają placówkę jako przyjazną przestrzeń, otwartą na różnego rodzaju działania mieszkańców. W skali miasta MOKSiR zdaje się być monopolistą kreującym życie kulturalne mieszkańców, wyznaczającym trendy, wspierającym artystyczne inicjatywy. W ramach przeprowadzonych badań nie udało się zidentyfikować (poza kilkoma wskazaniem) osób, środowisk i grup twórczych, które nie byłyby związane z chełmecką instytucją. Większość inicjowanych przez MOKSiR przedsięwzięć wynika z osobistego zaangażowania dyrektora, Waldemara Rudyka, który jako osoba zarządzająca placówką, a zarazem uznany artysta, pełni rolę lokalnego przewodnika po świecie sztuki i kultury. Jednak to pełne uzależnienie infrastrukturalne i mentalne od MOKSiR może ograniczać energię i przedsiębiorczość mieszkańców. Na mapie kulturalnej miasta cenne byłyby też inne ośrodki generujące aktywność kulturalną, ożywiający życie miasta, które stanowiłyby pewną alternatywę dla osób preferujących mniej zinstytucjonalizowane formy uczestnictwa w kulturze. Mieszkańcy wspominali o potrzebie powstania w Chełmku choćby kawiarni artystycznej. Niewątpliwie miastu potrzebne są działania zmierzające do powstania „drugiego obiegu kultury”, wspierania osób i grup, które byłyby w stanie wzmocnić zasoby lokalnych liderów i artystów, mogących stanowić kulturotwórczą „tkankę miasta”.
9. Pomysły na inicjatywy kulturalne zgłaszane w ramach przeprowadzonej diagnozy dotyczyły głównie festynów, pikników, imprez plenerowych integrujących społeczność (np. spływy kajakowe, imprezy nad Przemszą). Wśród proponowanych działań nie było praktycznie pomysłów na wydarzenia związane z „kulturą wysoką”. Nie pojawiły się propozycje innowacyjnych, ożywczych, interdyscyplinarnych i interaktywnych projektów. To również może być dowód na brak lub niedotarcie do „artystycznej i intelektualnej elity”, która byłaby w stanie wesprzeć MOKSiR w realizacji nowatorskich działań budujących mosty między światem sztuki a lokalną społecznością. Poznanie przyczyn tego zjawiska wymaga głębszej analizy i dodatkowych badań, już poza realizowanym obecnie projektem.

